

Företal till Första Upplagan.

Då jag nu i Allmänhetens händer öfverlemnar denna bearbetning för Swenskar af Professor Mendorff's "Nya Method att på sex månader lära sig läsa, skrifa och tala Fransyska språket", sker det med en innerlig önskan och glad förhoppning att wara skolor och vår språkundervisning i allmänhet till nytta. Icke sällan förspörjes från föräldrar och målsmän den klagan, att deras barn wid utgången från lärowerken, waktadt flerårigt studium, icke kunna tala det främmande tungomålet: och denna klagan är, tywärr, alltför ofta grundad. Men felet dertill är ingalunda alltid att söka hwarken i lättja och håglöshet hos lärjungen eller i ofskicklighet hos läraren; det ligger fast mera i bristande tillfällen till talöfningar eller rättare i bristande method för desamma. En omöjlighet är det för läraren, som har så många att undervisa, att synselsätta sig tillräckligt med hwar och en lärjunge särskildt, för att bibringa honom denna färdighet medelst muntliga samtal. Och de gemensamma talöfningarne i våra skolor, som hållas en gång, kanhända, i weckan! huru will man wänta att på dessa korta stunder alla i allmänna lifwet förekommande talesätt skola kunna genomgås, eller, hwad mer är, af alla lärjungarne uppfattas och behållas i minnet? Man har sökt ett nödwändigt supplement i läsningen af Parlörer; men hwad är och blir detta för lärjungen annat, än ett innötande för ögonblicket i hans minne af några lösruckta fraser, som glömmas i nästa ögonblick i saknad af användning? Ty straxt derpå får han kanhända ett thema att öfversätta, der icke en enda fras, som han öfverläst, kan riktigt inpassas, utan hwartill han är twungen att i Ordböcker uppsöka den ena glosan efter den andra, för att få meningen så godt som möjligt återgifwen. Det enda nu återstående sättet har warit att låta lärjungen utantill öfwerläsa sammanhängande berättelser, — hwilket i sanning är af mycken nytta; men hwar finnas berättelser, som fullkomligt passa för lärjungens ståndpunkt wid hwarje tillfälle? hwar finnas sådana, deruti alla begrepp äro för honom fullkom-

ligt klara? hvar de, som småningom inviga honom i språkets hemligheter? — Ingenstädes. För att samla ordförråd, sättes lärjungen att explicera; men huru skall han kunna explicera utan ordförråd? Kunna Ordböcker härvid vara tillfyllest? — För att han skall förstå hvad han explicerar, sättas honom i händerna af regler öfverfulla grammatikor, i hvilka han läser och läser öfver den ena regeln efter den andra. Men är icke allt detta ett riktigt *hysteron proteron*? Sæde lär man wäl ett barn att läsa sitt modersmål, än mindre språkets grammatik, utan att det förut kan någorlunda tala det samma; och näppeligen torde något skäl kunna anföras, hvarföre man i ett annat lefwande språks lärande skall tvingas att gå baklänges. ”If grammar ought to be taught” — säger ganfka riktigt Locke, ”it must be to one who can speak the language already”*) — Med ett ord, såsom de lefwande språken nu läras i skolorna, blir kändedomen i dem densamma som, genom likartad undervisning i Latin och Grefiskan, kändedomen uti dessa döda språk: en färdighet att explicera, att analysera, hvad man läser, ett uppsökande af grammatiska former och regler eller, med förbiseende esomoftast äfwen deraf, ett letande efter innehållet; men intet talande, ingen lefwande språkkunskap, ingen sådan, att lärjungen tänker, lefwer och röres i det språk, han studerar.

Swar och en, som något slysselsatt sig med språkunderwisning, torde kunna till stor del besanna, hvad jag sagt. Mången nitisk lärare, det är sannt, som ifrat för sina lärjungars framsteg, har sökt, hvar och en på sitt sätt, att förekomma denna ensidiga bildning. Men, huru många swårigheter derwid mött, huru mycken tid på weylande försök förspilts, och huru liten frukt, genom bristande method, mångens bemödande burit, derom torde lärjungarne sjelfwa bäst wittna. Den flitige, som sträfwar framåt utan andras anmaning, den med utmärkta naturanlag begåfwade finner här, liksom i alla andra wetenskapsgrenar, utvägar. Men den tröge, den af naturen mindre rikt utrustade, hwilken behöfwer något, som sporrar hans werksamhet, något, som underlättar hans fattning, något, som lägger sakerna liksom handgripliga för hans ögon, honom har lära-

*) Om grammatik skall läras, måste den läras en, som redan kan tala språket.

ren wanligen varit tvungen att lemna på vägen, knappt halfvägs framkommen till målet. Dy målet för hvar och en, som studerar ett språk, är väl att kunna språket.

Efter dessa anmärkningar, och då det deraf synes, att både läraren och lärjungen äro i behof af något, som underlättar deras verksamhet, hvad språkets talande särskildt beträffar, anser jag mig kunna vänta, att förevarande arbete mottages med nöje och med något öfverseende, om deri förekomma brister. Dy är någon möjlighet för handen, så måste lärjungen genom en method, inrättad som denna, hvaruti han ifrån första lektionen till den sista är tvungen att tala och höra talas, lära sig att tala. Han finner här nästan alla i allmänna lifvet förekommande talesätt efter grammatikaliska grunder ordnade. Han börjar med den enkla satsen och utbildar den mer och mer, tilldeß han slutligen är i besittning af språket. Hvarje efterföljande skrif- och talöfning är på samma gång repetition af det föregående och inlärande af något nytt; sålunda sporras hans vetgirighet och underlättas hans minne. Han lär sig böja och wända fraserna på alla möjliga sätt; sålunda blifwa de för honom inga abstrakta formler, utan mer och mer ett medium för hans egna skiftande tankar. Han utletter sjelf, med lärarens biträde, ur lektionerna grammatikens regler; och hans kunskap blir på detta sätt lefwande: grammatiken kommer icke att bestå af döda regler på papperet, hvilka han utantill öfverläst, utan hon blifwer, genom ständigt åtföljande praktik, så småningom nästan omedvetet tillämpad.

I afseende på sättet för denna Methods begagnande, må det tillåtas mig hänwisa till följande företal af Methodens uppfinnare, Professorn i Paris S. G. Dollendorf, samt till en Not under Lekt. 1. Jag vill blott tillägga några ord, för att ytterligare wisa deß användbarhet i våra skolor. Vi weta att, efter deras nuvarande inrättning, och så länge icke lärarnes antal mångdubblas, Monitörer äro och blifwa till en wiß grad nödwändiga. Efter ingen annan lärobok, wägar jag med wißhet påstå, kan medlärjungars undervisning i någon mån öfverlämnas åt monitörer, till större nytta för båda och med större trygghet å lärarens sida. Här

blir det en verklig vinst för monitören att få genomgå en skriföfning med en annan; blott en ytterligare öfning att tala Fransyska.

Hwad tiden för bokens begagnande angår, så borde, enligt mitt förmenande, undervisningen i Fransyskan, efter en liten förutgången kurs i innanläsningen, med densamma börja och, först sedan densamma blifwit genomgången, någon widlyftigare explikation widtaga. Säkert är, att lärjungan då skulle draga af denna sednare mångdubbel nytta, mot hwad annars är förhållandet.

Det torde icke behöfwas att påpeka methodens synnerliga lämplighet för den privata språkundervisningen. Knappast torde efter någon annan språket kunna på kortare tid läras. Den oerhörda spridning som Ollendorff's språkläror, oaktadt tillgången på så många andra förtjenstfulla, i ett beständigt stigande rönt, torde bäst tala för deras användbarhet; den omständigheten, att Universitetet i Paris samt en mängd läroanstalter så i Frankrike som i Tyskland och England antagit dem; att lärde af den gamla, klassiska skolan uppskatta, omfatta och begagna den samt vilja t. o. m. tillämpa methoden på de gamla språken:*) — allt detta torde bewisa Methodens förtjenster.

Stockholm i Juni 1855.

J. U. Grönlund.

*) Prof. Kendrick wid Universitetet i Rochester har utgifwit en Grefisk Grammatik, samt den om barnaundervisningen förtjente W. S. Pinnoch en Latinsk efter Ollendorff's method.

Företal till den Andra Upplagan.

Mitt bemödande att göra Prof. Mendorff's method för språkens lärande bland mina landsmän bekant och använd har rönt så mycken wälwilja och uppmuntran från allmänhetens sida, att jag skulle anse mig hafwa åsidofatt min pligt, om jag nu, då en ny upplaga af den Fransyska Läroboken redan erfordrats, i denna icke infört de förändringar och tillägg, som jag trott kunna i någon mån förhöja bokens värde för både lärjunge och lärare. Utom wisja regler, som tydligare uttryckts, hafwa nya blifwit tillagda; en del nya glofor och talesätt hafwa äfwen tillkommit; hwarjemte ett alfabetiskt register i slutet af boken skall utan twifwel för mången underlätta hennes begagnande, i synnerhet för dem, som saknat tid att utan afbrott studera densamma.

Stockholm, i Maj 1858.

J. U. Grönlund.

Prof. Mendendorff's Företal till sin "New Method & c. adapted to the French", hwarefter denna lärobok är utarbetad.

Mitt system för lärandet af ett lefwande tungomål grundar sig på den principen, att i hwarje fråga innehålles i det närmaste det swar, man derpå bör eller önskar lemna. Den ringa skillnaden mellan frågan och swaret förklarar alltid före frågan, så att lärjungen icke finner det på minsta sätt swårt hwarken att swara på denna fråga, ej heller att sedemera göra likartade frågor för sig sjelf. Vidare måste, till följd af denna likhet mellan frågan och swaret, lärjungen lätt kunna uttala det sednare, sedan han hört läraren uttala den förra. Denna princip är så klar, att man omöjligt kan öppna boken, utan att den genast faller i ögonen.

Swarken läraren eller hans lärjungar förlora ett ögonblick af sin tid. När läraren föreläser lektionen, swarar lärjungen; när han granskar lektionen, som lärjungen skrifwit, talar han ånyo, och lärjungen swarar; när han granskar den skriföfning, som lärjungen från sitt modersmål öfversatt, talar han lifaledes, och lärjungen swarar: på detta sätt hållas båda lifsom i en beständig öfning.

Fraserna äro så ordnade, att från början till slutet lärjungens wetgirighet sporrar genom saknaden af ett ord, eller uttryck: detta ord eller uttryck lemnas honom i följande lektion, men på ett sätt, som alltid väcker hos honom en önskan efter andra, som göra frasen ännu fullständigare. Härigenom hålles ifrån början till slutet af boken lärjungens uppmärksamhet ständigt wid magt, tilldeß han slutligen har förwärfwat en fullkomlig känedom af det främmande tungomålet.

Paris, i Februari 1843.